

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ

**Fakulta sociálních studií
Katedra sociální práce a sociální politiky**

Jana Benešová (UČO 144432)
Sociální politika sociální práce – Politologie
bakalářské studium
imatrikulační ročník 2004

Projekt „ZNOVU A JINAK“
Projekty a práce s nezaměstnanými
Seminární práce

V Brně 20.4. 2006

Úvod

Úkolem této seminární práce je seznámit se s projekty, které jsou realizovány na podporu zaměstnanosti skupin znevýhodněných na pracovním trhu, které jsou financovány prostřednictvím evropských fondů. K zpracování jsem si vybrala téma dotýkající se osob navrátilých se z výkonu trestu, jejich participace a znovu začlenění na trhu práce. V první části seminární práce se pokusím analyzovat cílovou skupinu – tedy osoby propuštěné z výkonu trestu, jejich postavení a potřeby na trhu práce. Náplní druhé a třetí části bude projekt financovaný prostřednictvím programu Phare 2003 „Znovu a jinak“ organizace Ymca působící v Ústí nad Labem. Mým cílem bude popsat program a zhodnotit jak reaguje na identifikované potřeby cílové skupiny. V závěru se pokusím zhodnotit program jakožto celek za pomoci dat získaných prostřednictvím organizace Ymca.

Organizace YMCA (Young Men's Christian Association) vznikla v roce 1844 jako prostředek křesťanské pomoci mladým lidem "ztraceným" v rychle se industrializujících a odlidšťujících městech Anglie. Jejím zakladatelem byl tehdy třidvacetiletý obchodní příručí George Williams. U nás působí od druhé poloviny devatenáctého století. Její činnost byla od 1951 do 1991 vzhledem k politické situaci přerušena.¹

Projekty a cílové skupiny regionálních organizací Ymca se odlišují kraj od kraje a reagují zejména na potřeby daného regionu. Na tomto místě považuji za důležité vypsát alespoň demonstrativní výčet aktivit, jimiž se organizace zabývá: Výtvarné aktivity, dětské, mládežnické oddíly, umělecké aktivity, zájmové a polytechnické kroužky, sportovní aktivity, tábory, manželské poradny a setkání, mateřská centra, aktivity pro rodiny, aktivity pro seniory, integrace romské komunity, integrace tělesně postižených, vzdělávací semináře a přednášky, informační centra, psychologické poradny, poradny v otázkách sekt a náboženství, poradny v otázkách drogové závislosti.²

¹ Organizace Ymca působí v 11 krajích: - Jihočeském, Jihomoravském, Královéhradeckém, Libereckém, Moravskoslezském, Olomouckém, Pardubickém, Plzeňském, Praze, Středočeském a Ústeckém. Dle (<http://www.ymca.cz/engine.php?id=0403&oldid=0401>)

² Viz. <http://www.ymca.cz/engine.php?id=0403&oldid=0401>

1/ Cílová skupina projektu Znovu a jinak

Projekt Znovu a jinak byl realizován prostřednictvím organizace Ymca v Ústí nad Labem. YMCA v Ústí nad Labem je mládežnická nestátní nezisková organizace - hnutí služby a pomoci bližnímu, jejímž posláním je realizovat preventivní programy a řadu projektů různorodého charakteru. Nejvíce jejich aktivit se týká zejména vzdělávacích, zájmových a výchovných projektů v oblasti prevence a péče o děti a mládež.³ Projekt Znovu a jinak ústecké pobočky tohoto křesťanského sdružení s podtitulem druhá šance na normální život se však týká jiné cílové skupiny. Cílovou skupinou jsou v tomto případě osoby vracející se z výkonu trestu. Projekt je zaměřen na zlepšení míry zaměstnanosti osob, vracejících se z výkonu trestu, na jejich reintegraci, resocializaci a na zvýšení jejich kvalifikace pomocí vzdělávacích kurzů v oblasti informačních technologií a speciálního poradenství.⁴

1. Analýza cílové skupiny a její identifikace na trhu práce

Jak se dočteme u Winklera, Klimplové a Žižlavského (2005: 154) jsou osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody řazeny dle § 33 zákona 435/2004 Sb. o zaměstnanosti do kategorie osob vyžadující zvýšenou péči při zprostředkování zaměstnání.

Dle Vágnerové (2004: 823) adaptace na vězeňské prostředí vede ke ztrátě mnoha dovedností a návyků, a tak je třeba pokračovat v podpoře a vedení odsouzeného k výkonu trestu i po jeho propuštění z věznice. Propuštění na svobodu je určitou zátěží, přičemž tato zátěž je úměrná délce doby výkonu trestu. V této adaptační fázi „krize ze svobody“, jak bývá tento stav nazýván, dochází často k recidivě kriminálního chování. Na úspěšnosti zvládnutí této fáze se podílí jednak osobnost propuštěného člověka, jeho zkušenosti, motivace a odolnost vůči zátěži, ale také objektivní faktory, kterými nutno rozumět podmínky do kterých se člověk propuštěný z výkonu trestu odnětí svobody

³ Viz. <http://www.usti.ymca.cz/index2.php>

⁴ Viz. http://usti.ymca.cz/znovu/?page_id=2

vrací. Mezi tyto podmínky patří také možnost placeného zaměstnání, což je pro účely této seminární práce stěžejní proměnná.

Jak se dočteme u Sirovátky (1997: 43) pozici na trhu práce se odvíjí mimo jiné z lidského kapitálu, který je tvořen vrozenými i získanými individuálními vlastnostmi konkrétní osoby tedy souhrn znalostí a dovedností individua, které lze rozvíjet v procesu vzdělávání, získáváním zkušeností a poznatků. Produktivita práce tedy vyplývá z kvality lidského kapitálu. Vzhledem ke skutečnosti, že trh práce podléhá procesům selekce a soutěžení jsou znevýhodněny pracovníci s nízkou kvalitou lidského kapitálu, neboť nabízejí zaměstnavatelům menší efektivitu a produktivitu. Působení často nízkého vzdělání osob propuštěných z výkonu trestu spojené s nepříznivým statutem „trestaného“ je často posilováno řadou stereotypů, které středostavovská společnost spojuje s trestanými osobami.

U Vágnerové (2004: 824) se dočteme, že osobám propuštěným z výkonu trestu odnětí svobody často chybějí finanční prostředky a motivace k práci. Propuštění nebývají schopni zvládnout zátěž stereotypu a námahy, které pracovní poměr přináší. Další komplikací je omezená nabídka dostupného zaměstnání, nezájem společnosti přijmout do pracovního poměru bývalého vězně. Pobyt ve vězení představuje sociální stigma, kterého se nelze snadno zbavit. Jak se dočteme u stejné autorky (2004: 826) analýza skupiny trestaných ukazuje, že častěji jde o jedince s nižším vzděláním. Autorka uvádí, že 40 % z osob propuštěných z výkonu trestu není ani vyučeno a nemají žádnou profesní kvalifikaci. Nejsou schopni systematicky pracovat, zaměstnání získávají jen velmi těžko a pokud je získají, dlouho jim nevydrží. Neschopnost dodržovat pravidla se projeví i v pracovní oblasti – špatná pracovní morálka, nepravidelná pracovní docházka a podobně.

Jak podotýká Matoušek (2001: 16) z výkonu trestu odnětí svobody se navracení jedinci neorientovaní v realitě všedního života na svobodě, k čemuž značnou měrou přispívá vězeňská subkultura. Většinou mají tyto osoby naprosto nereálné představy o současném stavu trhu práce, který se jich nemůže dočkat a nabídne jim řadu lukrativních pracovních příležitostí.

V okamžiku kdy jsou propuštěni z výkonu trestu se vracejí do normální společnosti jako nezaměstnaní. Jak podotýká Tomeš (1996: 116) samotná nezaměstnanost je definována:

1. nedobrovolným charakterem
2. pracovní způsobilostí
3. připraveností pro výkon zaměstnání
4. aktivním hledáním zaměstnání.

Národní akční plán sociálního začleňování na léta 2004 – 2006, který Česká republika předložila 31. července 2004⁵ spolu s ostatními přistupujícími zeměmi Evropské komisi se mimo jiné věnuje osobám opouštějící výkon trestu odnětí svobody a zařazuje je mezi nejvíce zranitelné skupiny obyvatel, tedy mezi ty, které jsou nejvíce ohroženi sociálním vyloučením⁶. V tomto dokumentu se tvůrci pokouší identifikovat hlavní problémy s kterými se musejí potýkat vězni opouštějící věznice po výkonu trestu odnětí svobody. Za hlavní problémy této skupiny osob považují problémy s hledáním vhodného zaměstnání, ale nicméně také nalezení vhodného ubytování či bydlení obecně. Tato problematika je podporována faktem, že samotným pobytem ve vězeňském zařízení dochází často k narušení sociálních vztahů, které měl vězeň před nástupem trestu. Vztahy z rodinou v tomto období života bývají převážně problematické. Nejobtížnější je situace u těch vězňů, kteří se nemají takzvaně „ke komu vracet“. Pobyt ve vězení bývá často příčinou rozpadu manželství, které má za následek vykořenění ze známého prostředí po návratu z trestu..

Další problém, který autoři výše zmíněného dokumentu považují za problém skupiny osob propuštěných z vězeňského zařízení jsou finanční problémy a dluhy, popřípadě jiné závazky například z podnikání či škody vzniklé na základě jejich trestné činnosti, dluhy na výživném, které se vzhledem k problémům zaměstnávání vězňů v průběhu jejich uvěznění nejenže neumožňují, ale naopak narůstají. V národním akčním plánu sociálního začleňování na léta 2004 – 2006 je taktéž poznamenáno, že negativní postoje okolí, přizdřen možných zaměstnavatelů, se v současnosti, ve srovnání s nedalekou minulostí, nezdají být pro sociální přijetí propuštěných vězňů velkou překážkou.

⁵ Viz. <http://www.mpsv.cz/cs/2090>

⁶ Viz. Národní akční plán sociálního začleňování na léta 2004 – 2006, s. 20

Na tomto místě považuji za důležité poznamenat, že na základě rozhovoru s ředitelem organizace YMCA panem Filipem Huškem s tímto tvrzením nemohu souhlasit. Ačkoliv si ředitel organizace YMCA uvědomuje jisté zlepšení v ohledu vnímání propuštěných vězňů ze strany společnosti, upozorňoval mě na fakt, že ve skutečnosti se v rámci projektu „Znovu a jinak“ potýkají s poměrně velkými problémy ze stran potenciálních zaměstnavatelů. Do projektu bylo ochotno se zapojit jen zlomek očekávaných potenciálních zaměstnavatelů i přes poměrně značné výhody, které jim projekt nabízí v podobě ušetřených finančních prostředků na měsíční mzdu osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody. Pan Hušek podotkl, že předsudky s kterými se musí propuštění vězni vyrovnávat jsou neustále velmi značné jak ze strany zaměstnavatelů tak ze strany veřejnosti. Upozornil mě také na skutečnost, že vězni často mívají narušené vnímání sociálních vztahů a fakt, že na ně veřejnost nečeká s otevřenou náručí, vnímají velmi negativně a často reagují únikem z běžných sociálních vztahů, což je častou příčinou nejen prohlubujících se problémů v této oblasti a v oblasti pracovních vztahů, ale i například různých závislostí či další kriminální činnosti.

V rámci národního akčního plánu sociálního začleňování byli vytyčeny následující priority, které by měli reagovat na základní problémy osob propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody a tím přispívat k omezení sociálního vyloučení a jejich reintegraci do společnosti. Důraz by měl být kladen na koordinaci a součinnosti justičních složek při uplatňování alternativních trestů. Další vytyčenou prioritou by mělo být vytváření nabídky pracovních příležitostí pro osoby opouštějící zařízení výkonu trestu⁷ a zajištění dostupnosti sociálních služeb podporujících sociální začleňování těchto osob s důrazem na zajištění azylového a následného bydlení. Problémy s bydlením tento národní akční plán považuje za nejvýraznější problém s kterým se musí osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody potýkat.

⁷ Zde bych se ráda pozastavila nad skutečností, že samotné zaměstnávání osob propuštěných z výkonu trestu je sice v rámci národního akčního plánu sociálního začleňování pro 2004 – 2006 řešeno, avšak dle mého názoru je tato problematika odsunuta na okraj a samotné cíle a priority jsou více než neurčité.

2. Popis projektu

Schopnost pracovat s počítačem je v současné době nutností, která proniká do mnoha sfér praktického života většiny sociálních i věkových kategorií. Nutno si však uvědomit, že řada dospělých práci na počítači neovládá. Osoby, které strávili řadu let ve vězení jsou po návratu do normální společnosti postaveni před velmi obtížně řešitelná úkol – zapojení se do normálního života. Tyto osoby mají problémy zejména se získáním zaměstnání, neboť jsou vzhledem k ostatní populaci znevýhodněni. Úkolem tohoto projektu je tedy reagovat na potřeby osob propuštěných z výkonu trestu a pomocí jeho náplně urychlit proces resocializace.

Projekt „Znovu a jinak“ je koncipován způsobem, aby jeho účastníci respektive osoby navrátilí se z výkonu trestu odnětí svobody získali více šanci získat placené zaměstnání, které by odpovídalo jejich potřebám a tím posílilo tak jejich reintegraci do normální společnosti. Program projektu je dělen do dvou částí, přičemž v první části, kterou tvůrci nazývají teoretická je zajištěno získání vědomostí, které těmto osobám chybějí k tomu, aby jejich šance najít si zaměstnání vzrostly. Druhá navazující část je zaměřena na komunikaci s potenciálními zaměstnavateli prostřednictvím webového portálu a využití možnosti bezplatně užívat internet. V této části taktéž účastníci kurzu dostanou možnost si vše naučené dodatečně vyzkoušet. Budou tedy plnit cvičení z oblasti informačních technologií, pracovního práva, společenského sebeuvědomění a základů písemného styku.

Projekt se snaží řešit problematiku integrace sociálně vyloučených skupin obyvatelstva a zároveň zlepšit míru zaměstnanosti v regionu Ústí nad Labem, který se dlouhodobě potýká s vysokou mírou nezaměstnanosti dosahující v průměru téměř dvojnásobku hodnot úrovně České republiky. Mezi uchazeči o zaměstnání tvoří nejvýraznější skupinu osoby s nízkou úrovní vzdělání, které jsou zároveň nejvíce ohroženy sociálně patologickými jevy. Hlavním cílem projektu je snaha integrace skupin ohrožených sociálním vyloučením a diskriminací, zajištěním jejich neintegrace na trh práce. Projekt by měl přispívat cílové skupině osob propuštěných z výkonu trestu zvýšit kvalifikaci a zároveň tuto skupinu motivovat k resocializaci. Plánem projektu je během doby realizace proškolit čtyřicet osob z výše vymezené cílové skupiny.

Nejobsáhlejší kapitolou teoretické části projektu jsou základy informačních technologií, které by měli účastníkům poskytnout informace a šanci zvládnout základní dovednosti týkající se efektivní práce se současnými nejpoužívanějšími kancelářskými aplikacemi, s elektronickou poštou a internetem. Účastníci kurzu by se zde měli naučit potřebným základním administrativním dovednostem a se základními typy standardizovaných dokumentů a procesů, pomocí nichž se mohou lépe prezentovat a komunikovat jak se zaměstnavateli, tak i s orgány veřejné správy a dalšími institucemi na potřebné úrovni. Rozsah části věnované informačním technologiím je dle velmi podrobné osnovy umístěné na webových stránkách věnovaných tomuto projektu celkem 250 hodin, přičemž největší prostor je věnován textovým editorům a práci s internetem. Tato kapitola je zakončena závěrečnou prací, která se započítává do celkového hodnocení účastníka projektu. Tato část projektu je koncipována tak, aby účastníci byli schopni složit zkoušku ECDL a díky ní získat mezinárodní osvědčení platné pro všechny státy Evropské unie.

Další součástí vzdělávacího projektu jsou tři sezení po třech hodinách, které by měli účastníkům projektu poskytnout znalosti z oboru psychologie s důrazem na jednání s možným zaměstnavatelem. Taktéž by se v této části měli osoby propuštěné z výkonu trestu naučit jak zvýraznit své individuální schopnosti, jak se oblékat na případné pracovní schůzky. Součástí je rovněž nácvik asertivního jednání. Tento teoretický blok má za úkol zvýšit sebevědomí klientů při hledání pracovního uplatnění a rovněž naučit je vhodný způsob jakým se prezentovat, v tomto případě je kladen důraz zejména na umění komunikace a to jak verbální tak neverbální. Stejně jako blok základů práce na počítači i tento teoretický blok je zakončen závěrečnou prací, jejíž hodnocení se započítává do hodnocení celkového.

Další teoretický blok, kterému je stejně jako předchozímu věnován prostor třikrát tři hodiny se zabývá základním právním povědomím, které by měl zaměstnanec mít. V průběhu třech sezení jsou postupně probírány základní instituty pracovního práva jako jsou například práva a povinnosti účastníků pracovněprávních vztahů, vznik, změna nebo zánik pracovního poměru, náležitosti pracovní smlouvy, pracovní doba, dovolená, mzda, bezpečnost práce či péče o zaměstnance. Jako obě předchozí části i tento blok je zakončen závěrečnou prací.

Prostřednictvím projektu Znovu a jinak se organizátoři snaží odbourat předsudky zaměstnavatelů vůči osobám propuštěným z výkonu trestu odnětí svobody. Snaží se poukázat na skutečnost, že trestán mohl být člověk i za nenásilný či nemajetkový trestný čin, například dopravní nehodu či nedbalost, dluhy na výživném a podobně. Organizátoři se snaží do tohoto projektu zapojit zaměstnavatele, kteří jsou oslovováni a vybízeni, aby účastníkům projektu poskytovali měsíční stáže. Zaměstnavatele jsou v tomto případě motivováni skutečností, že zaprvé získají na jeden měsíc pracovní sílu zdarma, druhým motivátorem může být možnost vychovat si případného budoucího zaměstnance a zároveň se podílet na státem a Evropskou Unií podporované aktivitě na zvýšení zaměstnanosti.

Tento program dle mého názoru reaguje na problémy osob propuštěných z výkonu trestu nedostatečným způsobem. Snaží se řešit pouze část problému, v podstatě je celý program nejvíce zaměřen na počítačovou gramotnost, dle mého názoru je nutné si uvědomit, že tento program může být úspěšný pouze v případě, že jeho účastníky budou pouze osoby, které mají vyřešenou svou sociální situaci ohledně bydlení, sociálních kontaktů. Tento projekt by dle mého názoru měl být až navazujícím krokem. Tento projekt tedy dle mého názoru není určen pro celou cílovou skupinu, ale pouze pro dlouhodobě nezaměstnané, kteří s sebou nesou stigma trestu odnětí svobody v minulosti.

Od 18. 4. 2006 bylo spuštěno druhé kolo tohoto projektu, přičemž opět byla navázána spolupráce s úřady práce a s probační a mediační službou. Tyto instituce se podílejí zejména na výběru vhodných kandidátů pro tento projekt. Oproti prvnímu kolu se do druhé vlny tohoto projektu přihlásilo větší procento žen.⁸ Úřady práce zároveň podporují projekt i tím, že s organizací podepsali dohody o rekvalifikaci pro práci s počítačem, což má za důsledek rozšíření výhod pro účastníky projektu. Jednou z těchto výhod je mimo jiné i fakt, že mohou pobírat vyšší podporu v nezaměstnanosti po dobu rekvalifikace a po jejím skončení obdrží doklad o rekvalifikaci s platností na území České republiky.⁹

⁸ Viz. <http://usti.ymca.cz/znovu/?cat=1>

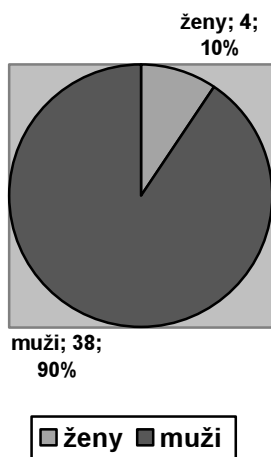
⁹ Viz. <http://usti.ymca.cz/znovu/?cat=1>

3. Hodnocení programu

Projekt „Znovu a jinak“ zatím proběhl v první vlně. Druhá vlna se v současné době připravuje a s pomocí kurátorů jsou vybíráni vhodní účastníci. Při výběru účastníku se klade důraz zejména na zkušenosti s typy osob, které se účastnili první vlny projektu a tento výcvik nedokončili. Pracovník organizace YMCA mě upozornil na skutečnost, že v jsou v podstatě vynaloženy stejné finanční prostředky na vězně propuštěné z výkonu trestu, kteří projekt dokončí a zvládnout složit závěrečnou zkoušku a na ty, kteří jej buďto nedokončí (přestanou docházet na hodiny), a nebo nesloží závěrečnou zkoušku. V tomto faktu rovněž spatřoval velké riziko tohoto projektu.

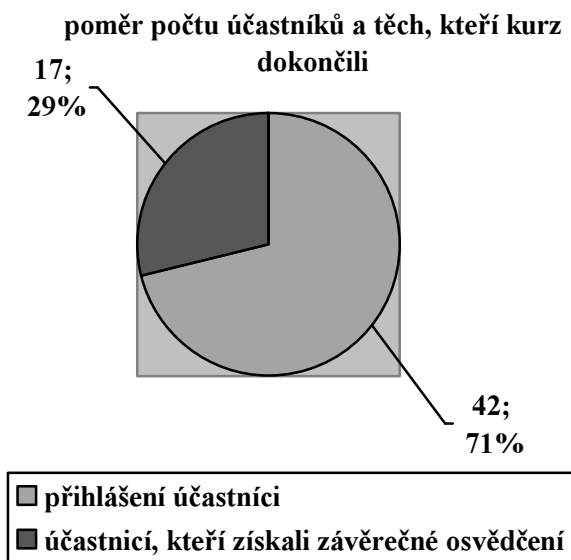
První vlna projektu byla naplánována s rozpočtem 64 197 Euro, jednalo se tedy téměř o 1 800 000 korun. Do prvního kola projektu bylo celkem zapojeno 42 osob, přičemž podíl žen v tomto počtu byl více než neuspokojivý. Z celkového počtu 42 osob bylo do projektu zapojeno je necelých 10% žen – jednalo se o 4 ženy.

účastníci první vlny projektu "Znovu a jinak"

Na tomto místě považuji za velmi důležité zdůraznit, že z tohoto počtu 42 účastníků projektu dokázalo získat závěrečný certifikát osvědčující účast na projektu pouze 17 osob. Bohužel se mi nepodařilo zjistit jaký byl v tomto případě poměr mužů a žen. Co

se věkového složení účastníků projektu týče, jednalo se především o osoby mezi 25 a 35 lety.

Nutno si tedy v tomto případě uvědomit, že úspěšnost projektu je tedy pouhých 29%. Po rozhovoru s ředitelem organizace Ymce jsem nabyla pocitu, že práce s těmito lidmi je více než nevděčná. Jeho vlastními slovy „ Je to jako práce s dětmi v mateřské školce, můžete si hubu utlouct, ale aby byl vidět nějaký efekt, to ne.“

V druhé vlně projektu bude na účastníky pohlíženo jako na účastníky rekvalifikace, tudíž budou moci pobírat po celou dobu vyšší podporu v nezaměstnanosti. V souvislosti s tímto faktem pan ředitel vyslovil obavu, zda v tomto případě nevzroste počet účastníků s jednoznačnou motivací – získat více peněz od úřadu práce. Na druhou stranu by však mohl stoupnout poměr těch kteří projekt nedokončí a těch kteří jej dokončí včetně získání závěrečného certifikátu a v případě druhé vlny projektu i osvědčení o rekvalifikaci na práci s počítačem.

Více informací se mi bohužel o projektu nepodařilo získat, neboť na tomto projektu se z ústecké pobočky organizace Ymca podílí pouze její ředitel. Ostatní podílející se na tomto projektu jsou externisté. Jde zejména o vyučující a osoby spolupracující při výběru vhodných kandidátů pro projekt.

Identifikace silných a slabých stránek projektu

Dle mého názoru mezi silné stránky projektu náleží zejména fakt, že je zde nabídnuta možnost naučit se a popřípadě se zdokonalit v práci s informačními technologiemi. Jako zajímavá se také jeví myšlenka poskytnutí návodu na zlepšení orientace v prostředí pracovního trhu. Kurz je dobrým návodem, jak hledat práci i jiným způsobem, než přes Úřad práce. Pokud je tedy účastník opravdu ochoten změnit svůj život, je mu nabídnuta dobrá příležitost jak začít. Další kladnou stránkou projektu je zprostředkování sociálních kontaktů s osobami s podobnými problémy a životními osudy. Spolupráce se zaměstnavateli a měsíční stáže jsou dle mého názoru pravděpodobně jednou z nejpřínosnějších částí projektu. Dle zkušeností pracovníka organizace YMCA však velmi málo využívanými, neboť na projektu se podílejí převážně zaměstnavatelé, kteří jsou ochotni nabídnout pouze zaměstnání, které většina osob účastnících se na projektu není ochotna vykonávat.

Slabých stránek projektu jsem po rozhovoru s ředitelem ústecké pobočky organizace Ymca identifikovala několik. V první řadě mě osobně překvapilo, že do projektu mohou být zapojeni pouze osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody a ne jiní dlouhodobě nezaměstnaní. Jak jsem již výše zmínila projekt je určen spíše pro propuštěné vězně, kteří již mají vyřešenou svou sociální situaci natolik, že se mohou účastnit tohoto kurzu (tímto mám namysli, že mají kde bydlet a jak uspokojovat svoje základní životní a sociální potřeby). Negativem projektu by se také dal nazvat fakt, že většina účastníků, kteří se ve velmi rozsáhlém bloku učí práci s počítačem nebude toto používat, neboť většina účastníků (dle ředitele organizace Ymca až 80%) má velmi nízkou nebo žádnou kvalifikaci. Velmi málo účastníků tento kurz dotáhnou dokonce, neboť od si od ně často slibují téměř nemožné. Jak podotkl pan Filip Hušek, řada z nich tento kurz považuje za oprávnění požadovat po zaměstnavateli vyšší finanční ohodnocení. Problémem je také skutečnost, že pouze málo osob výuku dokončí a získá závěrečný certifikát. Řada osob ukončí svou účast na projektu se slovy, že kdyby tento projekt za něco stál již dávno práci mají, nebo se slovy, že práci na počítači při zednické práci stejně nevyužijí.

Použité zdroje:

Matoušek, J.: *Nezaměstnanost a práce se specifickými klienty*. In: Sociální politika 6/2001, roč. 27, MPSV, Praha, s. 16 – 17.

Vágnerová, M.: *Psychologie pro pomáhající profese*, Portál, Praha, 2004.

Winkler, J., Klimplová, L., Žižlavský, M.: *Účelové programy na lokálních trzích práce. Jejich význam, potřebnost a realizace*, Brno, Masarykova univerzita, 2005.

Syrovátka, T., 1997: *Marginalizace na pracovním trhu*. Brno“ MU Brno

Tomeš, I.: Sociální politika, teorie a mezinárodní zkušenost. Sociopress, Praha 1996

Národní akční plán sociálního začleňování na léta 2004 – 2006, MPSV, 2004

Internetové zdroje:

Regionální programy Ymca na <http://www.ymca.cz/> (25.4. 2002)

Ymca v Ústí nad Labem na <http://www.usti.ymca.cz/> (12. 12. 2004)

Znovu a jinak na <http://usti.ymca.cz/znovu/>

Národní akční plán sociálního začleňování na <http://www.mpsv.cz/>

Jiné zdroje:

Rozhovor s ředitelem organizace YMCA působící na území Ústeckého kraje, který se uskutečnil 18. května 2006